

Umjerenost i vladanje sobom (II)

„Oni koji vladaju sami sobom imaju divne mogućnosti posvetiti se služenju Bogu i bližnjemu te time ovdje na zemlji postići najveću moguću sreću i mir.“

8.06.2015.

Godine adolescencije pružaju nove prilike za usađivanje krjeposti uzdržljivosti jer adolescenti posjeduju veću zrelost koja pospješuje stjecanje ove krjeposti. Krjeposti zahtijevaju stvaranje

navika ispravnih motiva i ponašanja kroz slobodno donošenje odluke o vršenju nekog dobrog djela i samim čin njegovog izvršenja. Iako se mlađa djeca mogu naviknuti raditi dobre stvari, samo s dostizanjem određene intelektualne i emocionalne zrelosti mogu dublje ući u značenje vlastitih postupaka i procijeniti njihove posljedice.

Važno je adolescentima objasniti razloge ponašanja na određene način koje mladi možda gledaju samo kao pitanje forme, ili određenih granica za njihovo ponašanje koje se mogu činiti kao puke zabrane. U konačnici, trebamo im dati dobre razloge zašto se isplati biti uzdržljiv. Primjerice, u većini slučajeva ne bi bilo uvjerljivo govoriti o potrebi da se bude uzdržljiv, iznad svega u području zabave koja stoji na putu učenju, kako bi se osigurao uspjeh u budućoj karijeri. Iako je ovo legitiman razlog, odnosi se na daleku stvarnost koja

mnogim mladim ljudima nije trenutno zanimljiva.

Učinkovitije bi bilo pokazati kako je krjepost uzdržljivosti privlačna ovdje i sada, povezujući se s veličanstvenim idealima koji ispunjaju njihova srca, njihovim velikim ljubavima: velikodušnost prema potrebitima, odanost prema prijateljima, i sl. Nikada ne bismo smjeli propustiti istaknuti da je uzdržljiva i samostalno upravljana osoba najsposobnija pomoći drugima. Oni koji vladaju sami sobom imaju divne mogućnosti posvetiti se služenju Bogu i bližnjemu te time ovdje na zemlji postići najveću moguću sreću i mir.

Nadalje, adolescencija pruža nove prilike za postati samostalno upravljana i uzdržljiva osoba. Prirodna znatiželja koja se budi o svim mogućnostima u životu pojačana je novim osjećajem vlasti

nad budućnošću. Počinje se javljati
žudnja za doživljavanjem i
iskušavanjem svega koja olako
postaje poistovjećivana sa slobodom.
Mladi u ovim godinama žele se na
neki način osjećati slobodnim od
ograničenja te bi čak mogli i bilo
kakvo pozivanje na raspored, red,
učenje, ograničene troškove i sl.
smatrati kao „nepravedna
ograničenja.“

Štoviše, ovakav pogled na stvari,
danas toliko raširen, često je
promoviran i pojačavan od strane
komercijalnih interesa koji gledaju
kako iz njega izvući unosnu trgovinu.

Suočeni s ovom situacijom, roditelji
si ne mogu dozvoliti biti prepravljani
otežavajućim okolnostima; umjesto
toga, trebaju na stvari gledati
pozitivno, tražiti kreativna rješenja,
promišljati o stvarima zajedno sa
svojom djecom, pratiti ih u potrazi za

istinskom unutarnjom slobodom, te biti strpljivi i moliti za njih.

Ključ za sreću

Velik dio oglašavanja u zapadnim društvima usmjeren je na mlade čija se kupovna moć posljednjih godina značajno povećala. Razne marke postaju i brzo prestaju biti moderne. „Posjedovanje“ objekata pojedine marke potiče na neki način društvenu uključenost. Osobu se prima u skupinu i ona se osjeća uključenom, ne toliko zbog toga što ona *jest* koliko zbog toga što ona *ima* i kako se prikazuje u očima drugih. Potrošačko ponašanje u adolescenata često nije toliko potaknuto željom za posjedovanjem više stvari (kao što je slučaj kod male djece) koliko željom da se, kroz vlastite prijatelje, izrazi vlastita osobnost i bolje pokaže svoj položaj u svijetu.

Zajedno s ovim motivima, korisničko društvo potiče ljude da ne budu zadovoljni s onim što već posjeduju već da isprobaju najnoviji proizvod u ponudi. Potiče se potreba za godišnjim mijenjanjem računala ili automobila, nabavkom najnovijeg mobilnog uređaja ili određenog komada odjeće koji možda nikada neće biti nošen, ili se potiče potreba za gomilanjem CDova, filmova, ili različitih računalnih programa samo zbog zadovoljstva posjedovanja ih. Oni koji podlegnu ovom pritisku pokretani su zadovoljstvom uzrokovanim kupnjom odnosno potrošnjom, te su izgubili kontrolu nad svojim strastima.

Očigledno je da cjelokupna krivnja ne leži u oglašavanju ili pritisku okoline. Razlog može također biti i propust onih koji su trebali pružiti marljiviji odgoj. Stoga je dobro da se roditelji, i općenito sve osobe koje su na neki način posvećene odgoju,

često zapitaju kako što bolje mogu izvršiti ovaj ključan zadatak obrazovanja djece – najvažniji od svih, budući da o njemu ovisi sreća nadolazećih generacija te pravda i mir u društvu.

Roditelji bi također trebali biti svjesni važnosti obiteljskog okruženja za usađivanje bitnih vrijednosti u ovom području. Kao i u svemu, potreban je dobar primjer kako bi djeca već od rane dobi shvatila da život u skladu s vlastitim društvenim položajem ne znači upadanje u konzumerizam ili suvišne troškove. Primjerice, u nekim zemljama postoji izreka „kruh je od Boga i stoga ga se ne smije bacati.“ Ovo je određen način kako pomoći djeci da shvate kako bi trebali jesti svojim trbuhom, a ne očima; pojesti sve što im je postavljeno u tanjur i zahvaliti za ono što imaju jer mnogi ljudi na svijetu gladuju. Djeca će onda

shvatiti da je sve što primamo i imamo (kruh naš svagdašnji) *dar* kojeg trebamo dobro iskoristiti.

Razumljivo je da roditelji ne žele da im djeci nedostaje ono što drugi imaju ili što im je samima nedostajalo dok su odrastali. Ali to ne znači da im trebaju dati sve što ona požele. Roditelji bi trebali svoju djecu učiti da se ne uspoređuju s drugima ili pokušavaju oponašati ih u svemu jer bi to moglo dovesti do materijalističkog mentaliteta.

Društvo u kojem živimo obiluje poretcima, podjelama i statistikama koje bi nas mogle navesti da se natječemo s onima oko nas, da radimo usporedbe. Ali naš Gospodin ne želi da radimo usporedbe. On nam govori: *sine, ti si uvijek uz mene, i sve moje tvoje je.*[1] Za njega smo svi posebno ljubljena djeca, jednako cijenjena, voljena i vrjednovana. Ovdje imamo jedan od ključeva za

obrazovanje u sreći: njegovanje shvaćanja u nama i našoj djeci da za nas uvijek ima mjesta u očevoj kući, da je svatko od nas voljen jednostavno zato što *jest*, zato jer smo sin ili kćer, različiti ali jednaki. I čineći to majčinskom pedagogijom i pravdom koja označava različito odnošenje prema različitoj djeci.[2]

Nadalje, učenje uzdržljivosti ne smije nikada biti svedeno na puku negaciju. Treba ju učiti pozitivno, pomažući djeci shvatiti kako treba čuvati i pravilno koristiti ono što imaju, njihovu odjeću i igračke i druge stvari. Ono znači dodjeljivati im odgovornosti u skladu s njihovim godinama: red u njihovoj sobi, briga za mlađu braću i sestre, materijalni poslovi u kući (priprema doručka, kupnja kruha, odnošenje smeća, postavljanje stola,...). Ono znači pomagati im uvidjeti prema našem vlastitom primjeru kako treba radosno i bez negodovanja prihvatiti

povremeni nedostatak nečega te njegovati velikodušnost prema potrebitima.

Sv. Josemaria se radosno prisjećao kako je njegov otac uvijek, čak i poslije financijskih poteškoća koje je pretrpio, velikodušno dijelio milodare. Ovi svakodnevni vidovi življeni u obitelji pomažu njegovati okruženje u kojem se ljudima daje prioritet ispred stvari.

Posjedovanje svijeta

Budi trijezan u svemu. [3] Kratki naputak sv. Pavla Timoteju valjan je u svim vremenima i na svim mjestima. Ovo nije princip isključivo za one koji su pozvani na posebno posvećenje, niti nešto što roditelji trebaju živjeti, a što ne može biti „nametnuto“ djeci. Radije, na roditeljima je i odgajateljima otkriti i primjeniti njegovo značenje na svako vrijeme, svaku osobu i svaku

okolnost. On zahtijeva razborito i promišljeno djelovanje te traženje savjeta kako bi se znalo kako donijeti prave odluke.

I ako, unatoč svemu, djevojčice i dječaci isprve na shvate prikladnost pojedine mjere nego prigovore zbog nje, poslije će je ipak cijeniti i biti zahvalni. I zato je potrebno oboružati se strpljenjem i jakošću jer je malo područja u kojima je važnije ići protiv struje nego što je to slučaj u ovome. Trebamo imati na umu da činjenica da je neko ponašanje rasprostranjeno nije ujedno i valjan razlog za sudjelovati u njemu. *Ne suobličujte se ovom svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje pameti da možete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo, savršeno.*[4]

U ovom pogledu, nije dobro biti pretjerano velikodušan u davanju stvari djeci, jer osoba uči biti

uzdržljiva učeći kako upravljati onim što ima. Imajući posebno u vidu novac, sv. Josemarija je savjetovao roditelje: „Kroz svoju pretjeranu 'privrženost' činite ih mekanima. Kada nije Tata, onda je Mama. A ako ne, onda je Baka. Ponekad ste svoje, svatko čineći to potajice. A dijete, s ove tri tajne, može izgubiti svoju dušu. Stoga, dogovorite se. Nemojte biti škrti prema djeci. Ali odlučite s koliko svatko od njih može upravljati, koliko može podnijeti, procijenite njihovu mogućnost samokontrole. Nemojte im dozvoliti da imaju previše novaca dok ga sami ne zarade.“[5] Trebamo ih naučiti dobro upravljati novcem, mudro kupovati, uzdržljivo koristiti sredstva poput telefona računom koji se plaća mjesečno, prepoznati kada netko troši zbog samog „zadovoljstva trošenja“...

U svakom slučaju je novac ovdje samo jedan dio. Nešto slično događa

se kod korištenja vremena.

Umjerenost u odvajanju vremena za zabavu ili hobije ili sport čini dio uzdržljivog života. Uzdržljivost oslobađa naše srce kako bi mogli posvetiti se stvarima koje možda mogu biti napornije, ali su važnije, poput učenja. Pomaže nam izići iz nas samih i obogatiti naš život dajući se u obiteljskom životu i prijateljstvima, ili odvajajući vrijeme i novac za potrebite - ponašanje koje je dobro poticati kod djece već i kada su poprilično mlada.

Obuzdavanje znatiželje, njegovanje čednosti

„Uzdržljivost čini dušu trijeznom, skromnom, punom razumijevanja. Ona njeгуje prirodan osjećaj rezerviranosti koji je svima privlačan jer označava inteligentnu samokontrolu.“**[6]** Sv. Josemaria ovdje saжima plodove uzdržljivosti i stavlja ih u odnos prema posebnoj

krjeposti, rezerviranosti, koja čini dio pristojnosti i čednosti. „Čednost“ i „pristojnost“ sastavni su dijelovi krjeposti uzdržljivosti[7] budući je drugo područje ove krjeposti upravo umjerenost spolnog nagona.

„Skromnost štiti otajstvo osobe i njezinu ljubav. Ona potiče strpljenje i umjerenost u ljubavnim odnosima; ona zahtijeva da uvjeti za potpuno predanje muškarca i žene jedno drugome budu ispunjeni. Čednost je pristojnost. Ona nadahnjuje izbor vlastite odjeće. Ona čuva šutnju ili rezerviranost kada postoji očigledan rizik od nezdrave znatiželje. Ona je diskretna.“[8]

Ako su adolescenti jačali svoju volju od djetinjstva, kada za to dođe vrijeme imat će prirodne rezerve koje će im pomoći u pravilnom shvaćanju spolnosti na uistinu ljudski način. Ali važno je da otac, u slučaju sinova, i majka, u slučaju kćeri, uspiju zadobiti njihovo

povjerenje kako bi im mogli objasniti ljepotu ljudske ljubavi kada je djeca budu mogli shvatiti. Kao što je sv. Josemaria savjetovao: „Otac treba postati prijatelj svojih sinova. Nema izbora nego uložiti potreban trud za to postići. Ako Otac nije s njim razgovarao, doći će vrijeme kada će dječak početi pitati o podrijetlu života sa znatiželjom koja je dijelom razumljiva, a dijelom nezdrava. Pitat će besramnog prijatelja, a zatim će gledati na svoje roditelje s gađenjem.“

„Ali ako bdijete nad njim od ranog djetinjstva, znat ćete kada stigne vrijeme za plemenito mu objasniti, nakon zazivanja Boga, činjenice života. Ako to napravite, dječak će otići zagrliti svoju majku jer je bila tako dobra. Poljubit će vas i reći, 'koliko je Bog dobar što je dao mojim roditeljima da sudjeluju u njegovoj stvaralačkoj moći.' Neće izreći to na taj način jer ne zna dovoljno, ali

osjetit će to. I onda će misliti da ljubav nije nešto prljavo već nešto sveto.“**[9]** Ovo će biti lakše ako ne izbjegavamo pitanja koja djeca prirodno postavljaju i odgovaramo im u skladu s njihovim mogućnostima shvaćanja.

Ovdje također, kao i u slučaju uzdrljivosti za vrijeme obroka, pokazuje se ključnost davanja primjera. Same riječi nisu dovoljne; trebamo svojim djelima pokazati da „nije prikladno gledati ono što nije prikladno željeti,“**[10]** i da budemo budni tako da sve u našem domu ima ton koji je postojao u domu u Nazaretu.

Široko rasprostranjena trivijalizacija ljudske spolnosti čini važnim obratiti posebnu pozornost na televiziju, internet, knjige i video igrice. Ne radi se o pitanju poticanja „sumnjičavog straha“ prema medijima, već korištenja istih kao obrazovnih

prilika, učeći djecu kako ih koristiti pozitivno i kritički. Ne smijemo se bojati odbaciti ono što ranjava dušu ili prenosi iskrivljen pogled na ljudsku osobu. „Od samog početka, djeca su neumoljivi svjedoci života svojih roditelja. Vi to ne vidite, ali oni sude o svemu, a ponekad vas sude i u lošem svjetlu. Stoga, ono što se događa u domu utječe na vašu djecu, bilo dobro ili loše.“[11]

Ako djeca vide svoje roditelje kako mijenjaju televizijski program kada se nešto neprikladno pojavi na vijestima ili neka scena u filmovima, ako tijekom oglasa smanje ton; ako shvate da se njihovi roditelji marljivo raspituju o moralnom sadržaju filma ili knjige prije nego ih pogledaju odnosno pročitaju, time im se prenosi vrijednost čistoće. Ako vide da njihovi roditelji, ili učitelji, odbijaju gledati uvredljive reklamne plakate na ulici, ili ih uče kako činiti djela zadovoljštine u tim slučajevima,

tada će djeca primiti k srcu veliku vrijednost čistoće srca i potrebu za čuvanjem ove krjeposti koja se reflektira u obiteljskoj atmosferi.

„Učiti djecu i adolescente skromnosti znači u njima buditi poštovanje prema ljudskoj osobi.“[12]

Ipak, pažljivost s obzirom na moralno okruženje kojem je osoba izložena nije, ispravno govoreći, obrazovanje u uzdržljivosti. Ona jest nezamjenjivi uvjet za kršćanski život, ali krjepost uzdržljivosti se ne izgrađuje „izbjegavanjem zla,“ što je svakako nužno za život milosti.

Radije, ona je pitanje određivanja mjere zadovoljstvima koja su u principu sama po sebi dobra. Stoga je još važnije učiti djecu kako uzdržljivo koristiti sva dostupna sredstva i alate.

Neselektivno gledanje televizora, čak i kao obitelj, može za posljedicu imati rastakanje obiteljskog okruženja. Još

bi bilo i gore da svaka prostorija ima vlastiti televizor te da se svaka osoba „zatvori“ kako bi gledala omiljeni program. Nešto slično bi se moglo reći i o neselektivnom, a ponekad i kompulzivnom, korištenju mobilnih uređaja ili računala.

Kao i u svemu, prikladna upotreba ovih sredstava od strane roditelja i odgajatelja djecu uči činiti isto. Ako roditelji provode sate ispred televizora gledajući „što god je na programu,“ ne samo da svojoj djeci pružaju loš primjer, već to može dovesti i do zapostavljanja djece koja vide svoje roditelje kako više pažnje pridaju strancima nego njima. Vrijedi prisjetiti se da, budući je uzdržljivost gospodstvo nad samim sobom, „nema većeg gospodstva nego sebe učiniti slugom svih duša! Ovo je način kako zadobiti najveće časti, i na zemlji i na nebu.“[13]

Uzdržljivost nam omogućuje usmjeriti svoje srce i svoju energiju u služenje svome bližnjemu; u ljubav, ključ istinske sreće. Sv. Augustin, koji se u vlastitom životu trebao s tolikom odlučnošću boriti protiv privlačnosti neuzdržljivosti, piše: „razmotrimo uzdržljivost, koja nam obećava čistoću i cjelovitost u ljubavi koja nas sjedinjuje s Bogom. Njezina uloga je obuzdati i umiriti strasti koje teže okrenuti nas od Božjih zakona i njegove dobrote, to jest, od sreće. Jer tu je prebivalište Istine i mi smo u razmatranju i bliskom prijanjaju uz nju zasigurno sretni; dok odlazeći od nje postajemo upetljani u velike pogreške i tuge.“[14]

J. de la Vega, J. M. Martin

Fusnote:

[1] *Lk* 15, 31

[2] Usp. Sv. Josemaria, *Brazda*, br. 601

[3] *2 Tim* 4, 5

[4] *Rim* 12, 2.

[5] Sv. Josemaria, Druženje u IESE (Barcelona), 27. studenog 1972.

[6] Sv. Josemaria, *Prijatelji Božji*, 84.

[7] Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, 2521.

[8] *Katekizam Katoličke Crkve*, 2522.

[9] Sv. Josemaria, Druženje u srednjoj školi Enxomil (Oporto), 31. listopada 1972.

[10] Sv. Grgur Veliki, *Moralia*, 21.

[11] Sv. Josemaria, Druženje u Pozoalbero (Jerez de la Frontera), 12. studenog 1972.

[12] *Katekizam Katoličke Crkve*, 2524.

[13] Sv. Josemaria, *Kovačnica*, br. 1045.

[14] Sv. Augustin, *Moral Katoličke Crkve*, p. 19.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/
umjerenost-i-vladanje-sobom-ii/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/umjerenost-i-vladanje-sobom-ii/)
(10.08.2025.)